

TRENCANT EL LABERINT D'ESPILLS DEL SISTEMA ELECTORAL

INTRODUCCIÓ

Història d'un informe:

1- Entre el 21 i el 27 d'abril és va adreçar el següent correu-e a pràcticament totes les redaccions dels diaris i periòdics nacionals, regionals i molts dels locals de Catalunya, tant en paper com en web, programes de TV i ràdio així com molts periodistes i varis experts del món acadèmic:

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ I LES CÚPULES DELS PARTITS POLÍTIcs INFORMEN O CONFONEN?

El passat dia 18 d'abril un amic de tota confiança amb va fer arribar l'informe que hi ha a l'arxiu adjunt. Em va dir que aquest havia estat encarregat per un alt càrrec de La Caixa (per molt que vaig insistir es va negar en rodó a facilitar-me el seu nom).

*Com podràs veure, si et dignes a llegir i contrastar les dades i conclusions que aquest informe reflecteixen, aquest, titulat "**Catalunya 2004/2008 Diagnòstic: Adhesió Electoral i Estabilitat Institucional**" essencialment conté 3 dades que considero fonamentals i que han estat sistemàticament escamotejades en els medis (tan convencionals com els denominats alternatius) i bestretes de tota consideració i debat públic.*

1- A Catalunya, respecte el País Valencià i Madrid, hi ha quasi 650.000 persones que tenen una representació política invertida.

2- L'informe considera que el Vot Expressiu (el que l'informe estima com el conjunt de totes les opcions electorals que no tenen una voluntat explícita d'assolir representació política, incloent en aquest concepte l'abstenció) i el Vot Resignat (vot útil a la contra) son els dos mecanismes estratègics claus que mantenen l'estabilitat i el control polític dels partits institucionals, com a grans tractors envers un centre bipolar ampli i estable.

3- Respecte a Madrid i País Valencià, a Catalunya sota l'aparent costra d'estabilitat i normalitat hi ha una gran fractura entre amplis sectors de la ciutadania i la superestructura política. Fractura que l'actual sistema electoral aconsegueix de moment neutralitzar sense problemes.

Com que sóc plenament conscient que en aquest món no importa tant el que és diu sinó qui ho diu, em dirigeixo a tu per a que d'acord a la teva consciència i honestedat intel·lectual en facis l'ús i la difusió que creguis oportuna.

Rep una cordial salutació,

2- Entre el 30 d'abril i el 10 de maig és va adreçar el següent correu-e als qui varen respondre d'alguna manera o no eren periodistes:

*He de confessar-te que el correu-e que et vaig enviar la setmana passada i que vaig difondre massivament en les redaccions i moltíssims periodistes de tots els mitjans de Catalunya (premsa, ràdio i tv, tant d'abast nacional com regional i molts locals) era enverinat: el suposat demandant així com l'autor de l'informe "**Catalunya 2004/2008 Diagnòstic: Adhesió Electoral i Estabilitat Institucional**", son inventats. Ara bé, pel que fa al contingut de l'informe, si que he intentat que sigui el més rigorós i honest possible.*

Ha estat un recurs retòric tàctic d'una persona radicalment no-mediàtica (un nindungui) i amb molts prejudicis envers els media i els periodistes amb general. Prejudicis tant pel que fa a la independència dels mitjans com pel que respecte a la competència i honestedat dels seus professionals.

Amb l'esquer d'un demandant tan rellevant com "un alt càrrec de la Caixa" (paradigma d'un obscur i indiscutible meta-poder) i un misteriós expert radicalment desconegut crec que ha estat garantia de: a) Pràcticament tothom se l'hagi llegit amb molta atenció (un dels objectius). b) Excepte dos honroses excepcions: na Silvia Barroso del diari Avui i en Vicent Partal de Vilaweb, cap professional ha manifestat el més mínim interès a contrastar la font i l'autoria de l'informe. Suposo que, entre d'altres motius, perquè filtrar quelcom que potser correspon als calaixos reservats d'un meta-poder tant rellevant com "La Caixa"¹ i/o els partits de poder institucional en bloc no està en el seu manual d'instruccions...

Autoria i motivació de l'informe a banda, si ets capaç de superar aquest pecat original, t'agrairia qualsevol comentari crític pel que fa al seu contingut substantiu.

Reb una cordial i sincera salutació,

Recapitulant

Allò que hom considera més **fonamental** de l'Informe és:

1- A l'actual sistema electoral, **no votar** a cap dels partits del bloc institucional (els que sí obtenen representació parlamentaria) **no és una opció**. A efectes pràctics el vot és obligatori: si els votes, bé i sinó el sistema s'encarrega d'atribuir el pes polític del teu no-vot als majoritaris: sinó, com s'explica que el PP guanyi 2 escons més a l'any 2008 havent perdut vots respecte l'any 2004?

2- La demostració pràctico-matemàtica de com el Vot Expressiu (totes les opcions electorals que no tenen per objectiu pragmàtic assolir representació parlamentaria: vot en blanc, vot nul expressiu, vot a partits que manifestament no tenen la més mínima opció d'assolir escó i opció abstencionista) és altament funcional per l'estabilitat del sistema (a EEUU, la democràcia de referència de la galàxia, amb una abstenció entorn del 50% ja veiem de quina super estabilitat gaudeixen) i dins d'aquest fenomen, com el sistema electoral tradueix en forma invertida els seus efectes pel que fa a quotes de poder relatives.

3- A les eleccions generals de març del 2008 i respecte als índex de participació electoral de Madrid/País Valencià, a Catalunya hi ha 643.013 persones expulsades de la representació parlamentaria directa, i per tant, per l'efecte mirall del VE, tenen una representació política invertida. Si el PP amb quasi 40.000 vots menys obté 8 escons, ens podem donar compte de la profunda distorsió que aquest fet significa, així com del diferencial de legitimitat (sense

¹ A Catalunya hi ha 5 partits parlamentaris a Madrid, però tots -efectivament o metafòricament- tenen el compte corrent a la mateixa *Caixa*.

dubtar de la legalitat) democràtica entre la representació parlamentària catalana i la d'aquestes comunitats².

4- Respecte l'any 2004, l'increment de la desafecció envers el bloc institucional (increment net del VE: 334.894) ha estat tan espectacular com el fet de representar una xifra molt superior al total de tots els vots d'ERC(289.927) i amb els quals ha obtingut 3 escons.

El joc dels partits polítics institucionals te reservat per a nosaltres, els moviments socials, dos úniques i subordinades funcions:

a- Denúncia abstracte dels mals de la nostra societat: descàrrega emocional/intel·lectual, testimonial i innòcua, dels inevitables malestars.

b- Lobby concret sobre el poder polític en pro de reformes integrables: renovacions imprescindibles -fonamentalment no de la realitat sinó de les paraules, fins a la seva banalització: *sostenible, solidaritat, consum responsable*, etc...- i re- legitimació dels poders establerts. En gran part, els efectes polítics reals de la nostra activitat tradicionalment ha estat capitalitzat pels gestors de la *globalització amb rostre humà*, altrament dits socialdemòcrates.

Aquí i ara, els efectes polítics pràctics que es desprenen de l'activitat d'innombrables col·lectius, ong's i moviments socials diversos són neutralitzats i/o reabsorbits, capitalitzats, per les forces polítiques institucionals. I dins d'aquestes, el joc està dissenyat per a que l'*status quo* sia pràcticament inamovible, minimitzant i erosionant tota tendència envers els canvis³. Estem doncs davant d'un fenomen paradoxal: tenim amplis col·lectius que si be subjectivament pretenem ésser ciutadans pro-actius i socialment responsables/corresponsabilitzadors, objectivament restem reclosos en el patètic paper d'idiotes més o menys útils per altres.

Oscil·lem entre:

1- L'inhibició política, deixant-la en mans de l'*status quo*, reduint el nostre paper a la constant reacció més o menys airada, civilitzada -tipus *los abajo firmantes imploran a su magnánima vucencia que tenga a bién...*- o directament resignada, però en les qüestions realment rellevants totes generalment estèrils/testimonials.

2- La temptació de la participació política en els termes definits pels meta-poders efectius, amb la conseqüent pèrdua de l'innocència i dels fonaments i raó de ser: pèrdua del potencial transformador. Aquesta tràgica experiència d'etern homenatge a Sísif, de més d'un segle a la recerca sempre frustrada del partit/opció electoral *realment autèntica/revolucionaria*, més d'un segle de constants i renovats fracassos, no son suficients per prendre consciència que el sr. Godot no vindrà mai?

Aquesta doble funció ha permès combinar amplis marges de radicalitat verbal en els moviments socials amb oportunismes electorals i parlamentaris sense límits. El nostre repté és la recerca del retorn de la política entesa com a activitat emancipadora de la qual tots en som subjectes i, per tant, defugir deixar-la en mans d'unes elits especialitzades. Entre moltes d'altres qüestions que cal abordar, **aquesta és la pregunta del milió:**

² Allà és de suposar que la desafecció envers el sistema és va aconseguir esmorteir en gran mesura gràcies al VORE (vot resignat o vot útil: inducció espectacularitzada d'un suposat drama en el qual la por induïda envers un suposat monstre ha estat suficient per vèncer el fàstic envers l'altre).

³ Després dels primers 16 anys d'assentament del sistema, en els darrers 15 anys no hi ha hagut cap modificació pel que respecte a l'identitat dels partits del bloc institucional en convocatòries al Congrés, tan sols *reajustaments*.

*Del total de quasi 1/3 dels catalans amb dret de vot (1.687.716, el 32,38% del cens i més del 100% de tots els vots assolits pel PSC-PSOE, amb els quals ha obtingut 25 escons) que al març del 2008 han manifestat la seva voluntat de **NO recolzar** a cap dels partits del bloc institucional, i dels indeterminats que sí ho han fet de forma resignada (i, fonamentalment, a la contra respecte uns altres partits que els hi susciten més fòbia encara), si fossin realment conscients d'aquestes dades, **d'aquests, quants estarien disposats a mobilitzar-se electoralment si tinguessin la garantia de que el seu vot realment no seria capitalitzat per ningú, i en concret per cap dels partits del bloc institucional?***

Què és la democràcia representativa? És el sistema en el que els ciutadans tan sols podem ésser percebuts com a grans masses d'individus aïllats i passius en els processos d'organització social: el nostre paper és limita a consumir la nostra representació simbòlica oferta per determinats sindicats d'interessos en competició a l'hora d'obtenir llocs estratègics de poder i gestió. La política electoral, aquí i ara, és la simple competició per aquest paper simbòlic/gerencial.

Què és el poder polític? És aquella capacitat que tenen certs grups de persones per determinar, gestionar i legitimar les grans opcions i condicions col·lectives. El capitalisme, per definició, és la que atorga gran part d'aquestes capacitats als principals gestors del poder econòmic. Aquest poder del diner (plutocràcia) necessita generar instàncies especialitzades de legitimació i racionalització. Aquestes avui són els grans medis de comunicació i entreteniment i les instàncies supra-estats (formals i informals) que predeterminen els marges d'acció dels diferents estats.

Avui l'estat té dos grans missions:

- a) *Legitimar*, fer aparèixer com a inevitables i necessàries, les grans decisions de la plutocràcia davant de la població.
- b) *Gestionar* el que hi ha, val a dir, fonamentalment racionalitzar i endurar els efectes col·lectius de les decisions i accions dels grans lobbys capitalistes, facilitar les condicions materials i socials pel seu desenvolupament i, en casos extrems, modular aquests lobbys per evitar situacions extremadament crítiques.

Molts es poden preguntar: Què guanyem si votem al Partit Zero?. La resposta és: Què hem guanyat votant a Ningú (VE o Vot Expressiu) o amb el Vot Alucinat (VORE)?. Si tant amb una com amb l'altre opció alimentem igualment a l'Altre, el primer exercici elemental és poder treure's de sobre la sangonera.

Evidentment això no és cap alternativa: la alternativa és allò que estem construint nosaltres mateixos desde sempre (cada instant és la cristallització d'un potencial de múltiples possibilitats decantades per l'atzar, la voluntat i el poder/contra-poder⁴), perquè com ja hem dit el Sr. Godot no hi és ni se l'espera.

Però si hi ha un principi elemental d'estratègia: enfront de la victòria del capitalisme PPSOE (neoliberalisme o PP/social-liberalisme o PSOE) en tots els fronts, victòria acompanyada per amenaçants i inaplaçables crisis globals (ambiental, social i de pura supervivència moral i/o física d'innombrables col·lectius), és suïcida defensar posicions indefensables i encerclades en un context de desbandada. Lo sensat és una retirada general al bosc, reagrupar forces, prendre alè i concertar cohesionadament estratègies. Des d'el bosc, reagrupats i cohesionats, ja tindré'm una molt millor perspectiva de si s'ha que prendre o encerclar les institucions de l'Altre o concentrar-nos en enfortir les pròpies. En tot cas, el que ha d'estar molt més clar és del com, de amb què i amb qui és compte.

4 Definirem contra-poder com aquella capacitat que tenim com a éssers humans per auto determinar-nos mitjançant processos col·lectius orientats pels principis de no-domini, no-submissió i ajuda mútua o solidaritat.

Aquí i ara no hi ha cosa més urgent que aixecar un símbol inconfusible que orienti i ens identifiqui de la forma més ampla, elemental i immediata possible, cal aixecar bandera blanca. Bandera blanca no de rendició sinó del blanc que abraça tots els colors de l'esperança. Enmig del brogit ensordidor de tots els traficants d'esperances possiblement no hi hagi veritat més audible que un clamorós silenci.

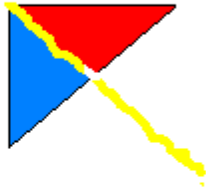
I després? Ningú pot saber el que passarà quan en plena representació d'aquest seriós i pedant drama esclati una gran riallada!!

Joan Torres i Prat

CATALUNYA 2004/2008

DIAGNÒSTIC

ADHESIÓ ELECTORAL I ESTABILITAT INSTITUCIONAL

Salou, 22 de març 2008

Francesc Mestres Pintó

QÜESTIONS PRÈVIES

1- Aquest informe està basat en les dades oficials facilitades pel Ministeri de l'Interior el dia 10 de març 2008, les quals, si bé reflecteixen el còmput de la totalitat de les meses electorals, encara no són totals: resta pendent un percentatge del vot per correu i, per tant, el resultat definitiu incorporarà lleus modificacions. Aquestes modificacions mínimes poden provocar que, per un nombre irrellevant de vots, un escó inicialment atribuït a CiU al final acabi decantant-se envers el PP.

2- Per poder comparar de forma congruent les dades de les Eleccions Generals del 2008 amb les del 2004, cal ajustar-les a la variació negativa que hi ha hagut en el cens electoral, una disminució que, en el cas de Catalunya en conjunt, s'ha traduït en un descens global de 97.260 electors.

EVOLUCIÓ DE LA PARTICIPACIÓ 2004-2008: CONTEXT GENERAL

Si al conjunt de l'Estat la participació pràcticament s'ha mantingut igual (75,66% el 2004 i 75,32% el 2008), a Catalunya ha experimentat un retrocés notable. Si bé l'any 2004 va ésser fins i tot lleugerament superior a la mitjana estatal (75,96%), ha davallat significativament per dessota de la mitjana l'any 2008, situant-se en el 71,19%.

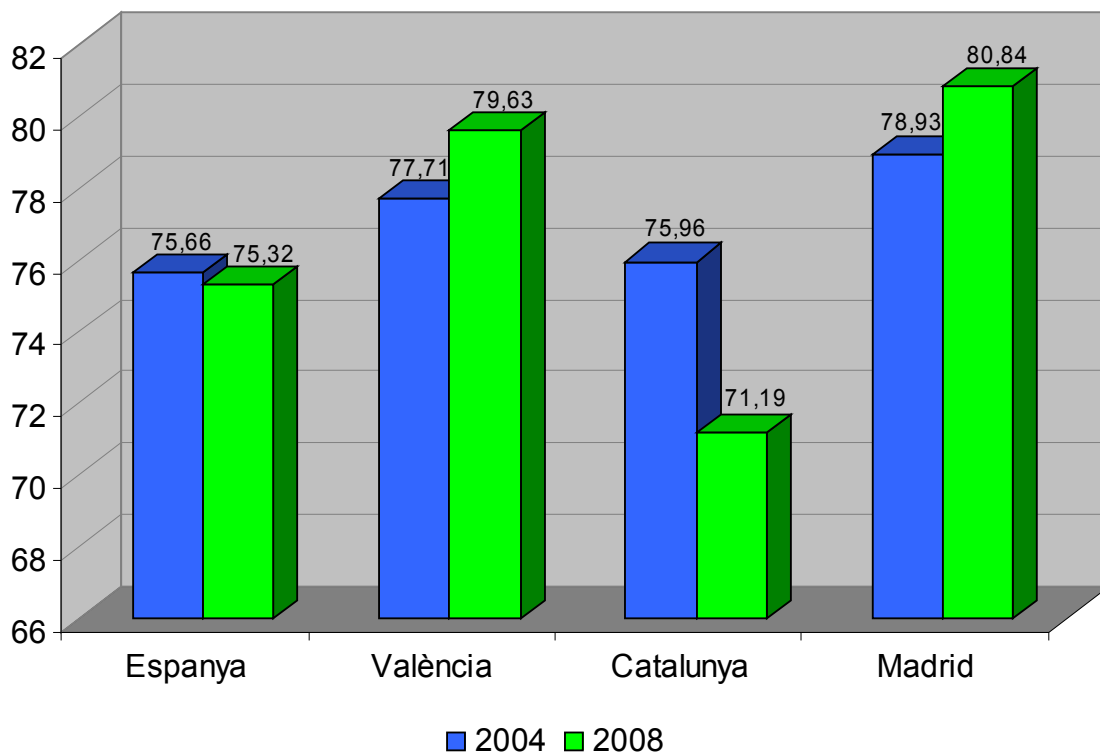
Estem parlant d'una davallada absoluta de 4,77 punts en l'índex de participació, que representa una quantitat considerable de vots expulsats del joc electoral: 248.583. Cal tenir present que si a aquesta disminució hi apliquéssim la correcció respecte al cens del 2004, aquesta xifra absoluta hagués estat encara superior: 253.225. Per copsar el pes d'aquesta xifra, la relacionarem amb un altra dada: equival al 87,34% del total dels vots d'ERC (289.927), i amb els que ha assolit 3 escons.

Per altra banda, cal apuntar que aquest increment de 4,77 punts en l'índex d'abstenció contrasta amb comunitats autònomes tan rellevants (tant pel seu pes demogràfic i econòmic com per representar autèntics paradigmes d'hegemonia electoral del PP) com Madrid i la Comunitat Valenciana: Madrid incrementa la participació respecte de l'any 2004 en 1,91 punts i se situa en el 80,84%, i la Comunitat Valenciana augmenta en 1,92 punts i assoleix el 79,63%. És a dir: la participació electoral a Catalunya té un diferencial de 9,65 punts respecte de Madrid i de 8,44 punts respecte de València. I aquesta situació s'ha donat en un context general d'extrema crispació mediàtica, polarització i reclam envers el vot útil.

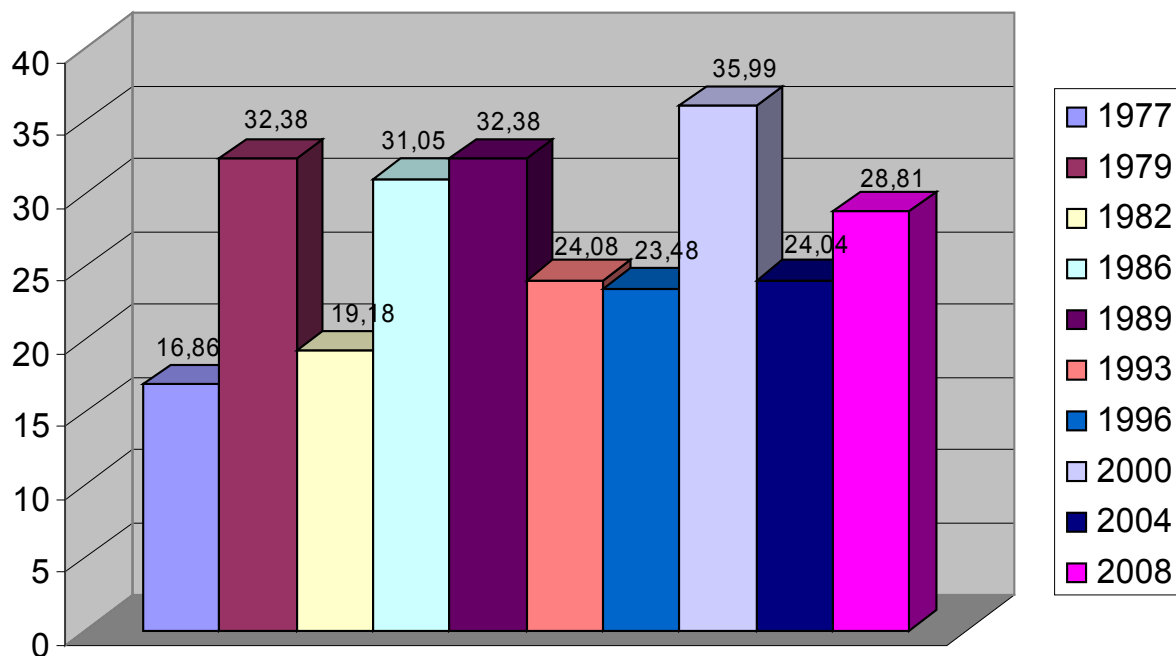
Si traduïm en vots la mitjana d'aquest diferencial, 9 punts, ens trobem que Catalunya, respecte a aquestes comunitats, compta amb 469.030 electors expulsats del joc electoral. Per fer-nos una idea respecte al pes polític d'aquesta xifra, només cal indicar que equival a pràcticament al total de tots els vots assolits per ERC i ICV-EUiA junts a les eleccions del 2008 (471.680) i, amb els quals, han assolit 4 escons.

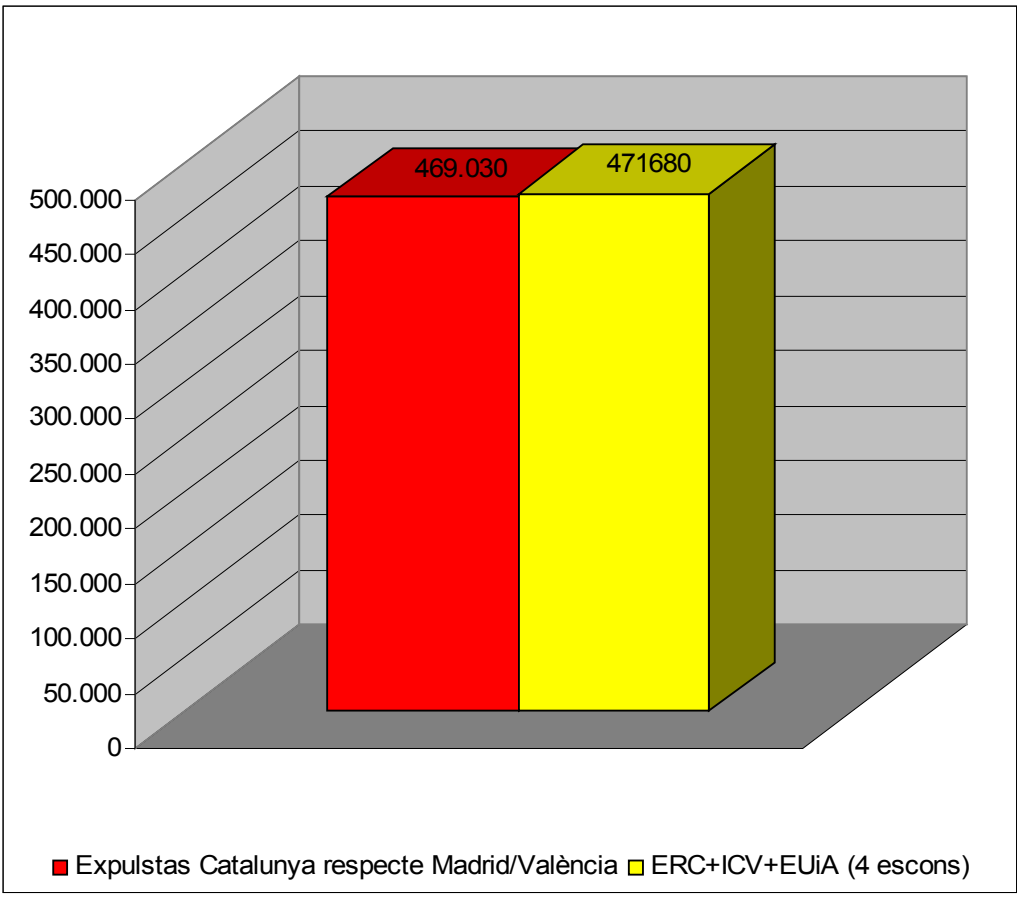
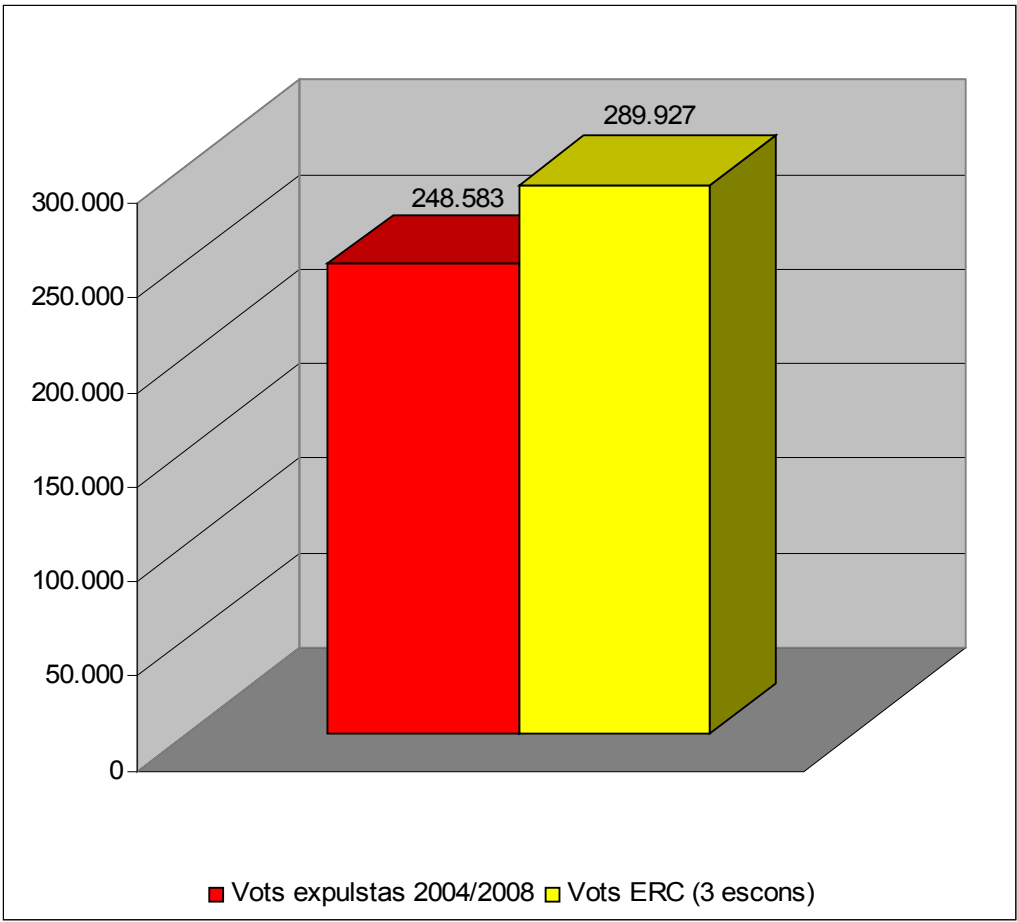
En conjunt, a Catalunya tenim un índex d'abstenció d'un 28,81%, que, traduït en xifres absolutes, significa que compta amb 1.501.420 electors no representats de forma directe. L'abstenció aquesta vegada s'ha situat com a segon *partit* de Catalunya, representant quasi el 90% (89,7%) de tots els vots assolits pel PSC-PSOE i doblant als assolits per CiU (774.317 vots i 10 escons).

Participació electoral (%)

Abstenció Catalunya eleccions generals (%)

DESAFECCIÓ SISTÈMICA

Encara que en xifres absolutes i relatives el vot en blanc i el vot nul no siguin tan rellevants com les referents a l'abstenció, observem que la seva evolució també està en sintonia amb aquesta mateixa tendència de fons envers la desafecció electoral.

Magnituds i tendències del vot en blanc

Si incloem en el vot en blanc el vot assolit pels dos partits que tenen com a únic programa la reivindicació del vot en blanc com a vot computable, ens trobem que:

1- El vot en blanc pur passa de representar un 0,89% l'any 2004 a un 1,54% l'any 2008, amb un increment absolut de 21.263 vots, que ponderats amb el cens del 2004 en realitat serien 22.336. En xifres absolutes, l'any 2008 el vot en blanc pur ha assolit la xifra total de 57.186 vots.

2- El vot als dos partits pro-vot en blanc computable (Escons Insubmisos i Ciudadanos en Blanco)⁵, passa de representar un 0,15% l'any 2004 al 0,23% el 2008, amb un increment absolut de 2.498 vots, que ponderats en realitat serien 2.654. En xifres absolutes, el conjunt d'aquests dos partits representa 8.471 vots.

Tècnicament, doncs, el conjunt real del vot en blanc experimenta un increment en xifres absolutes de 23.761 vots (que, ponderats, serien 24.993) i assoleix un còmput total de 65.654 vots.

Magnituds i tendències del vot nul

Dins del vot nul cal diferenciar dos grans blocs:

a) El *vot nul tècnic*, que reflecteix els vots anul·lats per defectes de forma aliens a la voluntat i a la consciència del votant. Aquest vot nul tècnic estadísticament és molt petit i consistent en el temps: el seu percentatge pràcticament no oscil·la.

b) El *vot nul expressiu*: aquest és el bloc del vot nul que fluctua segons les particularitats conjunturals de la situació política i social del moment. Aquest perfil de vot, des del punt de vista del votant, pràcticament és assimilable al vot en blanc.

Atès que el vot nul és el que representa les magnituds absolutes i relatives més petites, a efectes pràctics per a aquest informe considerarem tot el vot nul del 2004 com a vot nul tècnic.

En el cas concret que ens ocupa, el vot nul passa d'un 0,32% l'any 2004 al 0,54% l'any 2008, amb un increment absolut de 7.280 vots (que ponderats serien 7654), assolint un total de 20.096 vots l'any 2008. Aquesta xifra de 7654 equival, doncs, al vot nul expressiu de la convocatòria electoral 2008.

5 Reflex a Catalunya de la bipolarització creuada: dreta/esquerra i afirmació nacional catalana / integració espanyola

TENDÈNCIA ANTISISTÈMICA BEL·LIGERANT (TAB)

Aproximació d'urgència al fenomen de l'abstenció

Dins del gran calaix de sastre i autèntic forat negre que representa el fenomen de l'abstenció, diferenciem 4 grans blocs especialment rellevants i amb significat sociopolític molt diferent:

1- *Tècnic*: comprèn aquella abstenció puntual per raons imponderables (desplaçaments no previstos, malaltia, defunció encara no consignada, etc.). Estadísticament és la menys rellevant i menys variable: la seva incidència és situaria entorn el 1%.

2- *Narcisista*: comprèn aquells sectors del cens sense cap pretensió de comprensió ni voluntat d'incidència pel que fa a l'àmbit públic i polític. El bloc narcisista representa en propietat el col·lectiu popularment anomenat *passota*. Aquest sector del fluctuant magma que representa l'abstenció és l'autèntic nucli dur i forat negre, radicalment irrecuperable, de l'abstenció.

Aquest gran bloc tendeix a ser estable; és a dir, evoluciona poc i quan ho fa és amb oscil·lacions relatives quasi imperceptibles⁶. Pel que fa a la seva magnitud, prenent en consideració els màxims històrics de participació electoral (83,14% a les generals de l'any 1977), podríem situar la seva incidència en una xifra que podria oscil·lar entre un 5% i un 10% del cens.

3- *Ideològic*: aquí s'inclouen aquells sectors antisistema més radicals, sigui de manera individual o bé organitzats. La majoria d'aquests sectors ideològicament possiblement són afins a corrents anarquistes.

Aquest bloc, tot i que de moment generalment segueix fidel a la consigna tradicional de no participació electoral, no és descartable que en situacions molt especials pugui realitzar alguna incursió electoral més o menys massiva: recordem la intervenció puntual i decisiva de molts d'aquests sectors en les eleccions de l'any 1936. I, en molta menor mesura, donades també unes condicions excepcionals, possiblement hagi tingut una mínima incidència l'any 2004: hom intueix que especialment en benefici d'ERC⁷.

Aquest bloc també tendeix a ser estable, encara que és més plàstic, respecte a la velocitat i la intensitat de la seva evolució, que el bloc pròpiament narcisista. Pel que fa a la seva magnitud, a Catalunya oscil·laria entre el 10 i el 15% del cens.

Amb el conjunt d'aquestes estimacions es podria deduir que a Catalunya el mínim de l'abstenció es situaria entorn del 15%⁸ i un índex més o menys raonable en condicions òptimes hauria de situar-se entorn del 20% (19,18 l'any 1982 i 23,48 l'any 1996).

4- *Polític*: Aquest bloc incorpora tota aquella abstenció per sobre del 20%, que és la que ha de considerar-se símptoma d'allunyament del sistema polític respecte de la realitat i la sensibilitat de molts dels ciutadans. Aquest és el bloc de l'abstenció que fluctua segons les particularitats conjunturals de la situació política i social del moment.

6 Aquest fenomen respon essencialment a factors metapolítics i psico/sociopatologies diverses.

7 Aquest partit va ser qui més va polaritzar les fòbies del PP i, per tant, és raonable suposar que ERC fos un dels partits que més capitalitzessin les fòbies excepcionals envers el PP.

8 El mínim històric d'abstenció en unes generals correspon a l'any 1977: 16,86%

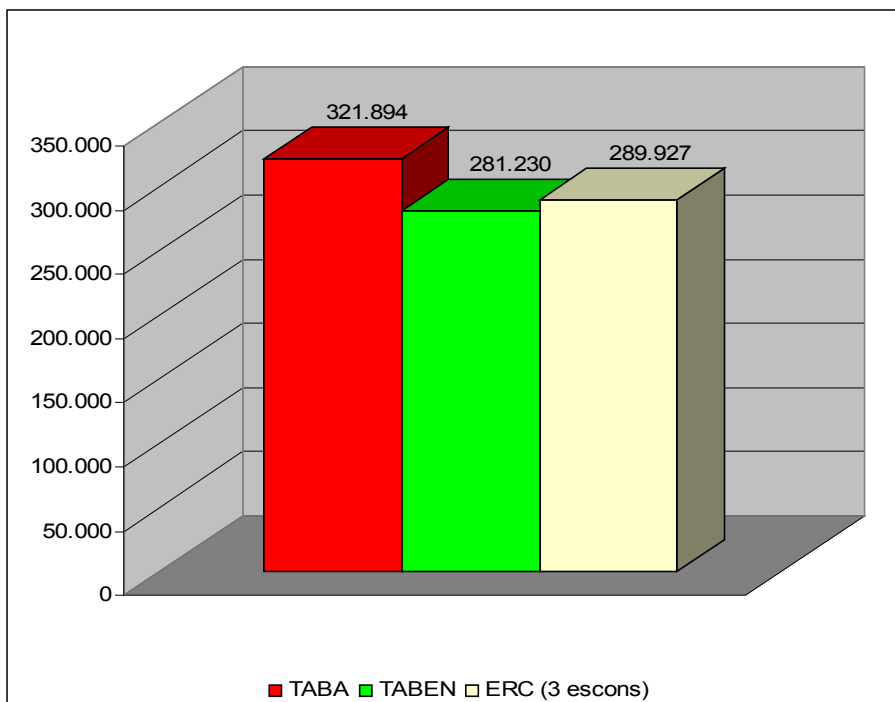
TAB

Amb el concepte TAB és pretén reflectir de forma dinàmica els diferents graus d'intensitat relativa i absoluta de les magnituds i els fluxos d'aquella part del cens electoral que, sota les formes de l'abstenció, el vot nul expressiu i el vot en blanc, expressa, de fet, una pulsó comuna d'allunyament o desafecció més o menys conjuntural i en forma de càstig o rebuig envers el conjunt dels partits actuals o, fins i tot, envers la totalitat del sistema polític vigent. En síntesi: el concepte TAB pretén ésser una eina conceptual per poder copsar de forma al més global i dinàmica possible la magnitud del malestar respecte al comportament de la classe política en general. Per assolir aquest objectiu, fixarem tres indicadors TAB:

TAB Absolut o TABA: Amb aquest indicador és pretén reflectir el nivell TAB en un moment determinat, és a dir, és el *TAB sincrònic* i el seu càlcul és desprèn del sumatori del vot en blanc, el vot nul expressiu i l'opció abstencionista o el *vot abstenció* (respecte sempre a una convocatòria anterior). L'estimació TABA 2008 recull un total de 321.894 vots TAB que, per tal de ponderar la seva rellevància política relativa, els relacionarem amb altres dades electorals del 2008: el vot TAB representa el 110'9% del total de vots assolits per ERC (289.927, amb els quals ha assolit 3 escons).

TAB Net o TABEN: Amb aquest indicador es pretén reflectir l'increment net del TAB respecte a una convocatòria anterior, és a dir, és el *TAB diacrònic*, i el seu càlcul es desprèn dels increments nets del vot en blanc, vot nul expressiu* i del *vot o opció abstenció* respecte a una convocatòria anterior. L'estimació TABEN (2004-2008) recull un total de 281.230 vots. Per tal de ponderar la seva rellevància política, notem que equivalen pràcticament a tots els vots assolits per ERC el 2008 i amb els quals ha assolit 3 escons.

Taxa TABEN: És la que relaciona i pondera la magnitud del TABEN respecte dels cens total d'electors. La taxa TABEN 2008 és de 5,4 punts. Amb d'altres paraules: respecte de l'any 2004 hi ha hagut un increment net d'electors expulsats del joc partidari equivalent al 5,4% del cens electoral.

* Com que operativament hem determinat que la totalitat del vot nul del 2004 era vot nul tècnic, el vot nul expressiu de la convocatòria 2008 és igual a l'increment del vot nul respecte el 2004 i igual a l'increment net del vot nul expressiu.

VOT EXPRESSIU (VE)

El conjunt del vot TABA més el total del vot a la resta de partits que de forma manifesta no tenen la més mínima oportunitat d'assolir escó, els englobarem en el concepte provisional de vot expressiu (VE). Vot expressiu en tant que objectivament aquestes opcions electorals, essencialment, no pretenen assolir cap diputat (que al cap i a la fi és el que es dirimeix en unes eleccions), sinó més aviat simplement expressar unes preferències més enllà de tota opció pragmàtica.

El VE és un fenomen ben paradoxal: atesa la invisibilitat mediàtica d'aquest fenomen, aquesta voluntat expressiva i comunicativa és ignorada en l'àmbit del discurs i de la comunicació social. Amb d'altres paraules: en realitat aquesta pretesa expressió/comunicació resta reclosa en la consciència individual dels qui han optat per alguna de les opcions incloses en el VE. En aquest sentit, de moment s'està aconseguint que, objectivament, la totalitat del bloc VE romangui reclòs en l'àmbit autoreferencial i narcisista⁹

Ara bé, si aquesta voluntat, en tant que expressiva, socialment està reduïda a l'autoreferencialitat, electoralment sí que és molt rellevant, ja que els partits majoritaris, gràcies al VE, obtenen molta més quota de poder que les que objectivament els correspondria pel seu nombre real de vots. Aquest efecte s'aconsegueix via els mecanismes artificials de sobrerepresentació que els atorga l'actual llei electoral. Més enllà de la voluntat i la consciència subjectiva del VE, des d'un punt de vista purament polític (allò que reflecteix els efectes en l'àmbit de la correlació de poder institucional), el VE objectivament sobrepremia o *vota* sempre a favor dels partits relativament més majoritaris.

Amb d'altres paraules: Com que l'atribució d'escons es realitza en un sistema tancat i en el qual realment tan sols compten els vots emesos a les candidatures que assoleixen escons¹⁰, tota opció de càstig crític amb la fórmula VE esdevé una traducció contrària en quotes de poder relatiu: la seva contrapartida emergeix i es visualitza com a recolzament dels seus contra-referents parlamentaris. D'aquesta manera, s'aconsegueix anul·lar la rellevància política en l'àmbit institucional i mediàtic d'aquests corrents i mantenir el sistema estable, amb una pressió pràcticament irresistible envers el centre. En aquest sentit, els efectes objectius de les diverses estratègies VE, a despit de la seva voluntat subjectiva, són conservadors del sistema.

En el cas concret de Catalunya a les eleccions del 2008, que analitzarem amb molt més detall en l'apartat dedicat a l'anàlisi específica de la circumscripció de Barcelona, el VE en termes absoluts *ha votat* el PSC-PSOE, que és qui ha obtingut els diputats a més bon preu: cadascun dels seus 25 diputats els ha aconseguit amb un mitjana de només 66.991 vots, mentre que a l'altre extrem a ICV-EUiA el seu únic diputat n'hi ha costat 181.753 i a ERC 96.642 cadascun dels seus 3 escons).

En síntesi: tenint en compte l'actual normativa electoral i atenent a les correlacions entre els vots dels 5 partits parlamentaris, el VE a Catalunya a les eleccions 2008 en termes absoluts ha votat el PSC-PSOE, i en termes relatius ha votat el PP, que és qui amb una pèrdua neta de vots aconsegueix guanyar 2 escons.

Si el gran perdedor absolut de les eleccions ha estat ERC (perd 5 escons de 8) i el gran perdedor relatiu ha estat ICV-EUiA (en perd 1 de 2), d'acord amb el model analític establert, hem de deduir que el gros del VE a Catalunya és d'orientació independentista i/o d'esquerra crítica.

⁹ Engolint en aquest procés el component ideològic i polític del conjunt del bloc abstencionista.

¹⁰ Des de un punt de vista pragmàtic, l'efecte del vot en blanc és reduït a computar només a l'hora de fixar la barrera del 3% necessària per assolir escó.

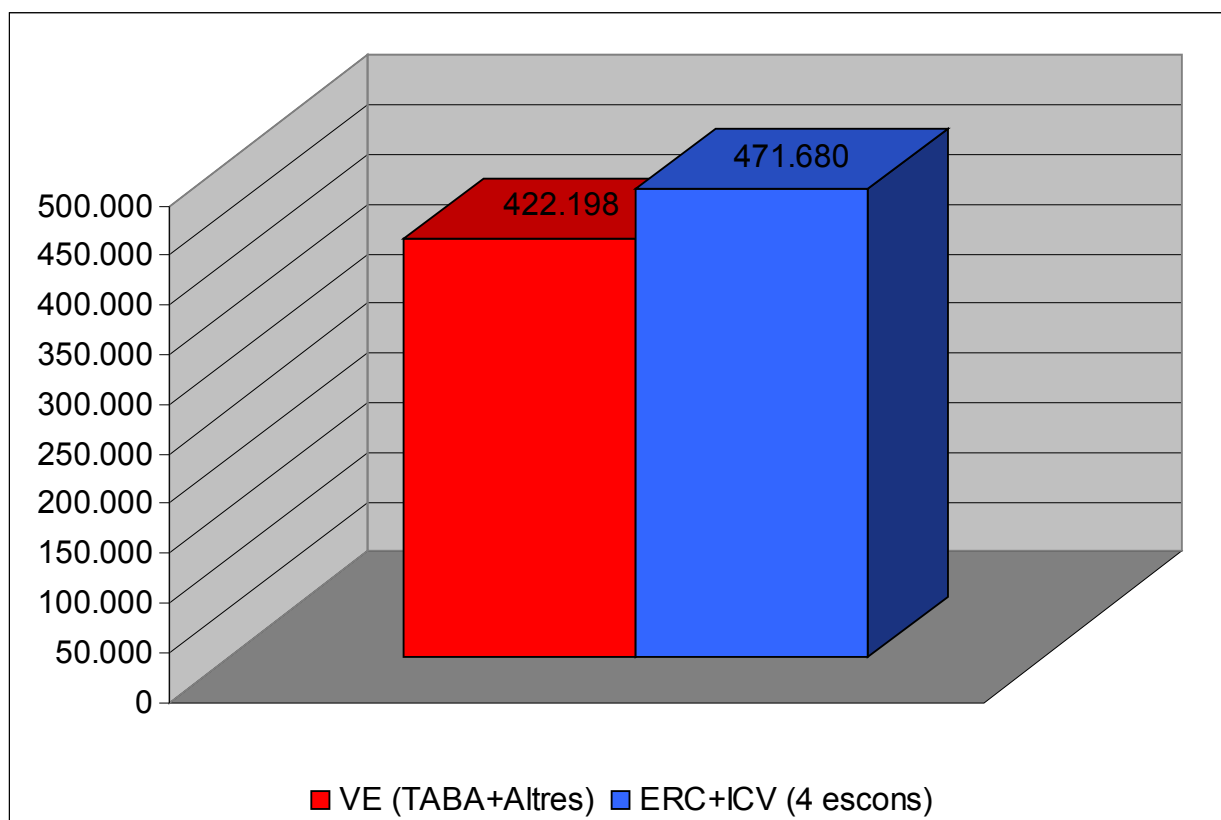
Partits extraparlamentaris

Contràriament a la idea general de polarització i mobilització envers el vot útil, el vot als partits extraparlamentaris també s'ha vist reforçat el 2008. Així doncs, l'estabilitat també es veu reforçada per aquest costat, tot i que en menor mesura que pel vot TAB.

Així, veiem que el conglomerat *Altres* (en què no incloem Escons Insubmisos ni Ciudadanos en Blanco, inclosos en l'anàlisi del vot en blanc) passa de representar un 1,22% l'any 2004 al 2,73% l'any 2008, amb un increment absolut de 51.774 vots, que ponderats serien 53.664. El total absolut del conjunt del conglomerat *Altres* l'any 2008 és de 100.675 vots (el 55,4% del total de vots assolits per ICV-EUiA).

El vot VE en xifres suposa 422.198 vots. Aquesta xifra equival a quasi el 90% (89,6%) dels vots assolits per ERC i ICV- EUiA junts (471.680 vots i 4 escons). Però segons els resultats reflectits a la convocatòria del 2008, aquesta xifra equivaldria a 5 escons. L'increment net del VE és de 334.894 electors.

La TAXA VE és de 8,10 punts, és a dir, el 8,10% del cens electoral ha estat expulsat de la representació parlamentària directe i ha retornat a aquesta amb una imatge invertida.

POTENCIAL DE RETORN

Conceptualitzarem com a Potencial de Retorn al potencial de VE absolut que, en algun moment, és raonable suposar que (en diferents grau d'intensitat i direcció i segons determinades conjuntures socials i polítiques) pot mobilitzar-se.

Per calcular-lo, només cal ajustar les xifres estimades del VE d'acord amb l'abstenció considerada raonable en condicions òptimes (amb la hipòtesi que l'abstenció ideològica es mantingui). A efectes pràctics, agafarem arbitràriament com a referència la taxa d'abstenció mitjana de la Comunitat de Madrid i la Comunitat Valenciana, és a dir, una taxa d'abstenció d'un 19,81%.

En aquest cas, a Catalunya, el 2008 el potencial de retorn se situaria en un total de 643.013 vots. Un nombre equivalent al 106% dels vots assolits pel tercer partit de Catalunya, el PP (604.964 vots i 8 escons). Aquesta xifra representa que l'any 2008 el 12,33% del total del cens electoral s'ha quedat sense representació política directe en benefici dels partits parlamentaris i, dins d'aquests, el més beneficiat en xifres absolutes ha estat el PSC-PSOE i en xifres relatives el PP.

A més, caldria també relativitzar les xifres absolutes de recolzament explícit assolides pel conjunt dels partits parlamentaris: coincidim amb la pràctica totalitat dels analistes polítics, que estimen que en aquesta darrera convocatòria electoral hi ha hagut un elevat percentatge que podríem denominar vot resinat o vot de la por (VORE).

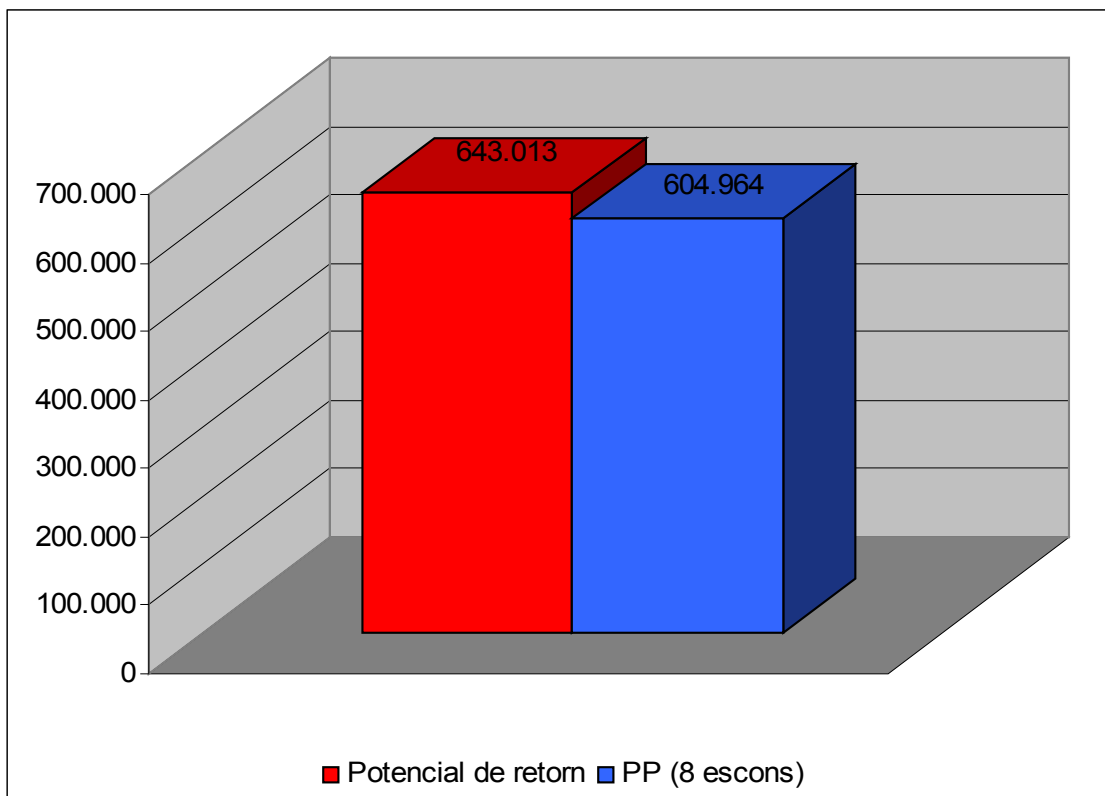
Estem parlant d'un perfil de votants que essencialment ha donat al seu suport a un determinat partit, no tant perquè s'identifiqui amb el seu projecte, sinó sobretot votant a la contra, és a dir, com a efecte de l'animadversió respecte d'alguna altra opció. Tanmateix, la quantificació i la qualificació del VORE requeriria un treball de camp i un anàlisi sofisticats que està fora de l'abast d'aquesta primera aproximació d'urgència i de la comanda sol·licitada.

El VORE reforça encara més l'efecte estabilitzador l'atribuït al VE: el seu resultat no pot ser altre que tensionar la correlació interna dels partits institucionals envers el centre, articulant la correlació dels partits institucionals entorn dels partits més majoritaris de l'espectre polític (bipartidisme o bipolarització)¹¹: i, per tant, minimitzant, si no expulsant, els partits extrems de l'arc parlamentari.

Síntesi: el VORE i el VE configuren els dos mecanismes estratègics clau de retroalimentació que garanteixen l'estabilitat global del sistema polític institucional.

El bloc que emergeix de la suma i la ponderació del vot potencial de retorn i l'indeterminat vot VORE és el que reflecteix la intensitat i la direcció de l'allunyament envers el sistema polític institucional que s'està generant a Catalunya, però que socialment i políticament l'actual sistema electoral fins ara està neutralitzant i invisibilitzant sense especials dificultats.

¹¹ El cas de Catalunya és molt especial i, per tant, més complex, ja que hi ha una bipolarització creuada dreta/esquerra i afirmació nacional catalana/integració espanyola.

Conclusions:

Els resultats electorals de les eleccions realitzades del passat 9 de març aparentment evidencien una victòria absoluta i aclaparadora del PSC-PSOE, una certa recuperació del PP, un manteniment de CiU, una davallada d'ICV-EUiA i una autèntica catàstrofe d'ERC.

Però sota aquesta dada superficial, si ens endinsem en la lectura de la lletra petita, emergeix l'evidència que:

1- Aquests resultats només reflecteixen les oscil·lacions i quotes relatives assolides dins del circuit tancat configurat pels 5 partits parlamentaris.

2- Si llegim aquests resultats no dins d'aquest circuit tancat, sinó dins el marc obert del conjunt de la ciutadania, el fet més rellevant és que el resultat de la dinàmica política dels darrers 4 anys ha portat que el sistema electoral hagi expulsat de la representació parlamentària un increment net ponderat de 334.894 electors. Aquesta xifra representa el 6,43% del cens electoral. Si políticament els ponderem als resultats 2008, equivaldrien a 3/4 escons: ERC assoleix 3 escons amb 44.967 vots menys (289.927). Però això és tan sols aparent: ja sabem que tot allò que s'expulsa de la representació parlamentària retorna a aquesta amb una imatge invertida.

Síntesi: per dessota de l'aparent normalitat i estabilitat en clau socialista que oficialment s'ha després de les eleccions del 2008, totes les dades i indicis apunten que allò que ha estat realment més rellevant és l'increment espectacular de la desafecció. Així, els efectes polítics que es podrien desprendre de l'activitat de sectors i col·lectius que mostren un cert activisme social (organitzacions independentistes i socials diverses, les diverses modalitats del fenomen ONG, etc...) són reabsorbits o neutralitzats pels partits institucionals, sigui en forma d'adhesió activa, adhesió VORE o VE.

ANÀLISI DE LES FLUCTUACIONS 2004-2008 EN EL VOT ALS PARTITS PARLAMENTARIS

Els fluxos de variació en els vots els ponderarem en funció de la disminució del cens de votants de 2008 respecte del 2004, que com ja s'ha dit anteriorment representa una pèrdua neta de 97.260 electors. Si els apliquem el percentatge de participació de l'any 2008 (71,19%), significa que la pèrdua conjunta de 69.239 vots (entre nuls, en blanc i el conjunt de totes les candidatures) en realitat no seria tal. Aplicada aquesta correcció, tenim que:

1- El PSC-PSOE és l'únic partit que guanya vots en nombre absolut: 86.029 i, si li apliquem la correcció ponderada, en realitat l'increment del PSC-PSOE és sensiblement superior: 117.415 vots.

El PSC-PSOE aconsegueix amb aquests relativament escassos 117.415 vots, 4 escons més i incrementa la seva quota electoral d'un 39,47% l'any 2004 a un 45,33% l'any 2008. És a dir, tan sols gràcies al VE s'explica que amb només 29.353 vots d'increment sumi un escó de més respecte l'any 2004. En conjunt, com ja em apuntat anteriorment, és qui obté els seus 25 diputats a més bon preu: 66.911 vots/escó.

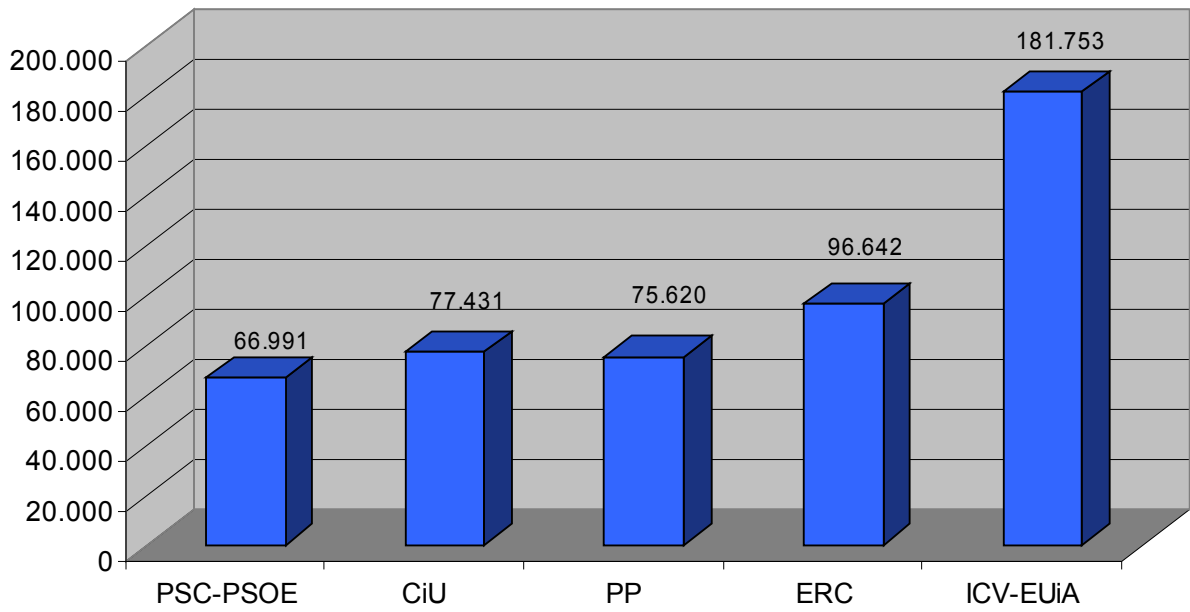
2- CiU perd en nombre absolut 61.154 vots, però aplicada la correcció ponderada, en realitat la pèrdua se situa en 46.628 vots. Tan sols el recolzament marginal del VE explica que amb una pèrdua neta de tal magnitud CiU aconsegueixi incrementar el seu percentatge de vots (20,78% l'any 2004 i 20,98% l'any 2008) i mantenir folgadamente els seus 10 escons. El preu mitjà dels seus 10 diputats és significativament superior als assolits pel PSC-PSOE, ja que CiU ha necessitat 77.431 vots per cadascun del seus escons.

3- El PP perd en nombre absolut 21.147 vots, però, aplicada la correcció, en realitat la pèrdua se situaria en 9.799 vots. L'efecte objectiu del VE és el que explica que tot i una pèrdua neta de recolzament electoral, el PP guanyi 2 diputats i incrementi el seu percentatge, passant del 15,58 l'any 2004 al 16,39 l'any 2008. De mitjana, el PP assoleix els seus 8 diputats al preu unitari de 75.620 vots.

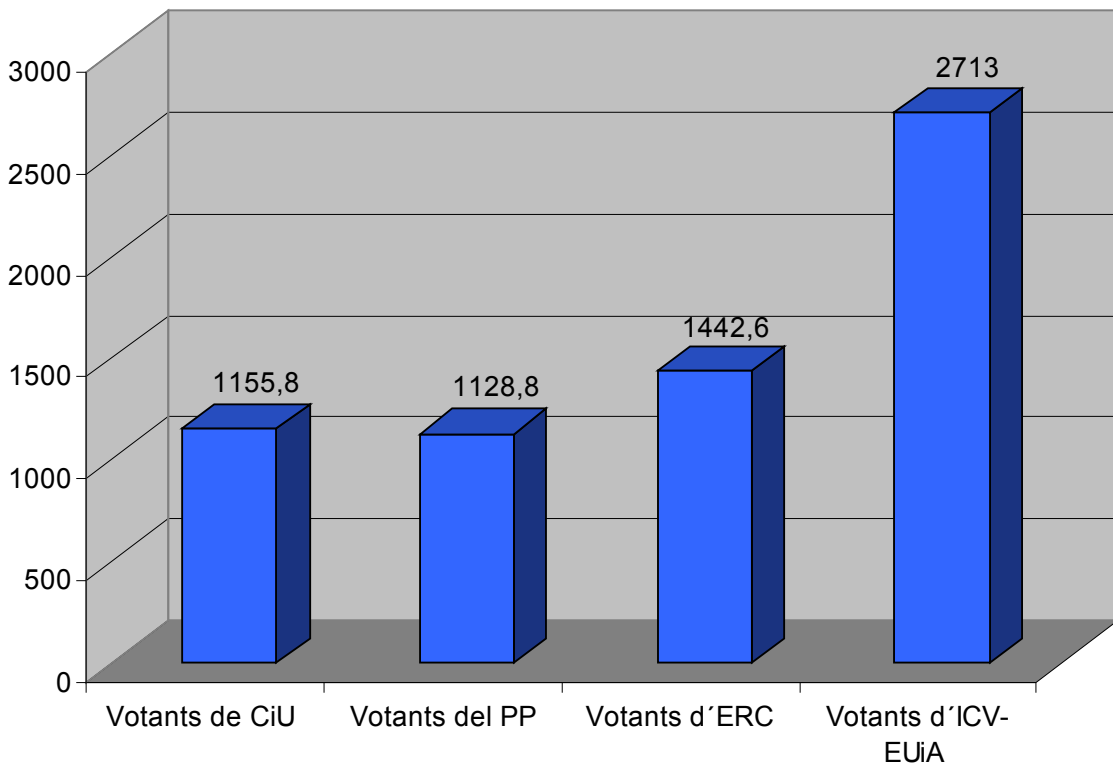
4- ERC és qui més perd en nombre absolut de vots: 348.975, que ponderats serien 343.543. Amb ERC el recolzament que ha representat el vot VE envers les anteriors candidatures, s'ha capgirat: és el partit més penalitzat en termes absoluts: perd 5 escons. És a dir, proporcionalment, per cada 68.708 vots perduts, perd un escó. De mitjana, el preu unitari de cadascun dels seus 3 escons se situa en 96.642 vots: 29.731 vots més dels que ha necessitat el PSC-PSOE per assolir els seus escons. Aquesta diferència de vots en contra d'ERC respecte del PSC-PSOE és superior al nombre de vots necessaris d'increment per cadascun dels 4 escons que ha guanyat el PSC-PSOE (que ha necessitat un increment net de 29.353 vots per cada escó de més assolit respecte a l'any 2004). Un altre exemple paradigmàtic de l'efecte del VE.

5- ICV-EUiA perd 53.037 vots en nombre absolut, que ponderats en realitat serien 49.629. És el partit més penalitzat pel VE en termes relatius: una pèrdua de tan sols 49.624 vots es tradueix en la pèrdua de la meitat dels seus 2 anteriors escons i, per tant, per assolir el seu únic escó ha necessitat 181.753 vots, molt més del doble que els que ha necessitat el PSC-PSOE per assolir cadascun dels seus: el pes polític ponderat dels votants del PSC-PSOE ha comptat molt més del doble que el dels votants d'ICV-EUiA. Amb d'altres paraules: respecte del PSC-PSOE, l'esquerra parlamentària ha jugat aquest darrer joc electoral amb una mà lligada a l'esquena.

Ràtio vots/escó partits parlamentaris

1000 votants del PSC-PSOE pesen com:

CONCLUSIONS DE L'ANÀLISI DELS FLUXOS ENTRE PARTITS 2004-2008

1- L'únic partit parlamentari que guanya vots és el PSC-PSOE amb un total ponderat de 117.415 vots.

2- La suma ponderada de totes les pèrdues de la resta dels partits parlamentaris és de 449.594 vots.

3- la pèrdua neta ponderada de tot el conjunt dels partits parlamentaris, equivalent en aquest cas a l'increment net del VE, és situa en 332.179 vots* (73,9% del total de les pèrdues brutes). La ponderació política d'aquesta xifra (assumint com a referent la mitjana dels escons del PP i PSC-PSOE) es traduiria en 3 escons. Això equival a dir que pràcticament $\frac{3}{4}$ parts de les pèrdues sofertes pel conjunt dels partits parlamentaris surten del sistema parlamentari.

4- Si tenim en compte l'increment ponderat del conjunt de vot a Altres (excepte Escons Insubmisos i Ciudadanos en Blanco), tenim que d'aquests 332.179 vots de càstig, 53.661 van en el seu benefici. La resta, 278.505 (83,8% del VE) són els que s'adrecen a l'increment net del vot TAB o TABEN.

5- Atenent al seu perfil ideològic, és més que raonable suposar que el vot perdut pel conglomerat ERC/ICV-EUiA (393.172) hagi estat el que majoritàriament hagi nodrit l'increment del PSC-PSOE. I és també molt raonable suposar que un percentatge molt elevat d'aquest hagi estat vot VORE (vot resignat o vot de la por). Però tot i així, és molt plausible suposar que entorn els $\frac{3}{4}$ d'aquests vots (estem parlant d'una xifra entorn els 300.000 vots) s'hagin traduït en vots VE.

La qual cosa representa un cas exemplar del que en el nostre marc conceptual hem anomenat efecte paradoxal del VE: entorn de 300.000 vots d'esquerra crítica o independentistes amb una intenció de càstig envers els seus referents institucionals han optat per una resposta que objectivament i políticament ha comportat un increment de les quotes de poder dels qui, possiblement, encara els generen relativament més rebuig: PP i PSC-PSOE.

* La suma real de vots a candidatures de l'any 2004 és de 3.976.892, i la que figura en l'informe oficial del Ministeri és de 3.983.850, és a dir, hi ha un decalatge de 6.958 vots i, per tant, podem suposar que aquests haurien correspost a partits que no s'han presentat a les eleccions del 2008 o serien atribuïbles als vots per correu que encara resten per computar. Aquesta pot ser una de les causes per què les xifres que es desprenen del càlcul directe de l'increment net del VE (334.894) tinguin un decalatge de 2.715 respecte de l'anàlisi de fluxos (332.179 vots) i de 2.725 del TABEN (281.230) respecte a l'anàlisi de fluxos (278.505). Amb tot, assumint possibles errors marginals de càlcul, els percentatges d'error resultants serien mínims: 0,8% respecte a l'increment net del VE i 0,97 respecte del TABEN.

ANÀLISI DE DETALL

CIRUMSCRIPCIÓ DE BARCELONA

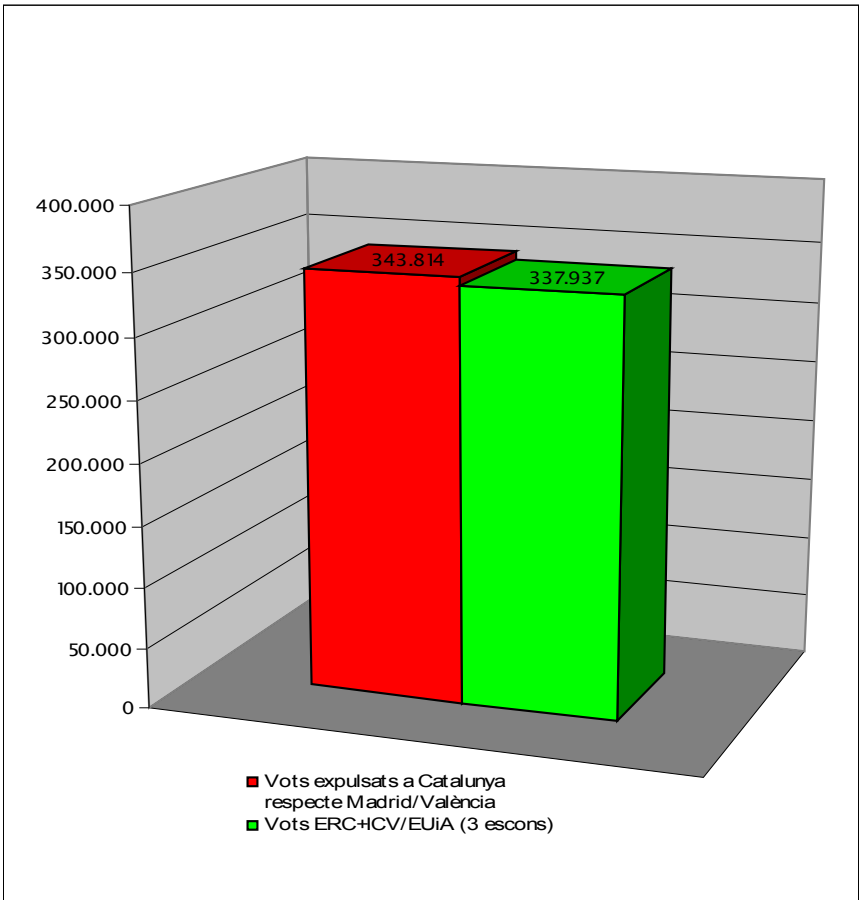
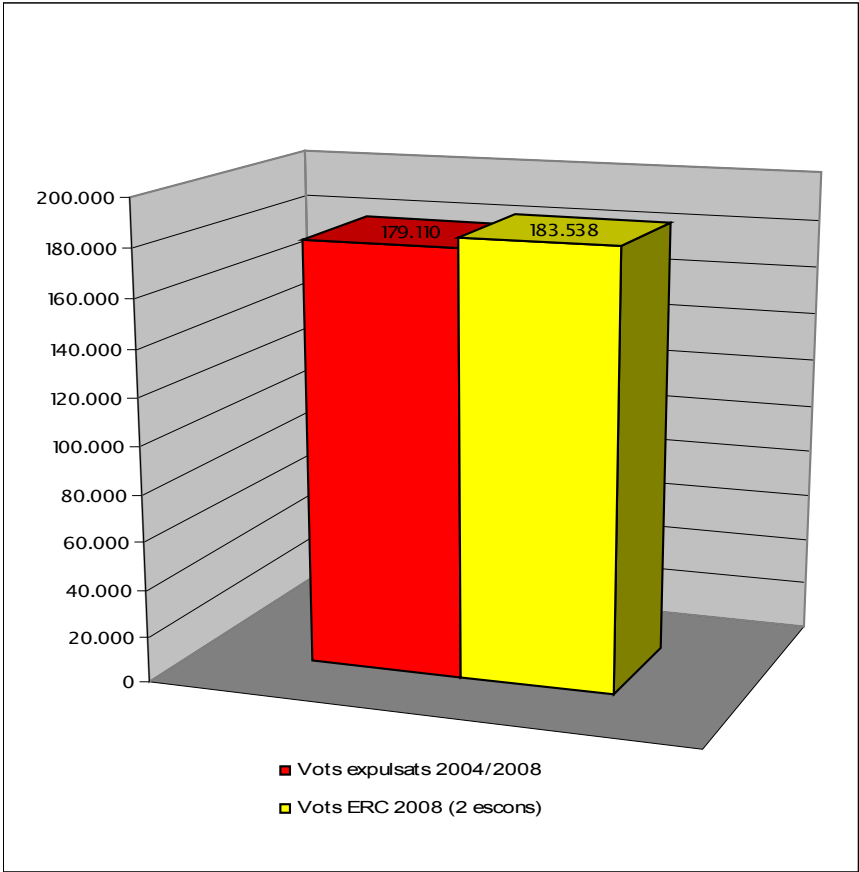
EVOLUCIÓ DE LA PARTICIPACIÓ 2004-2008: CONTEXT CATALÀ

La participació en la circumscripció de Barcelona ha estat d'un 71,51%, és a dir, 0,38 punts superior a l'índex de participació de la mitjana catalana (71,19%). Però cal tenir present que l'índex de participació a les eleccions 2004 també va ésser superior a la mitjana catalana (75,96 Catalunya i 76,17 Barcelona) i, per tant, la davallada en l'índex de participació d'aquestes eleccions respecte l'any 2004 ha estat de 4,6 punts i s'ha aproximat molt a la mitjana catalana: 4,77. Amb d'altres paraules: el diferencial de participació 2004/2008 respecte de la mitjana de Catalunya és de tan sols 0,17 punts.

Aquesta disminució en l'índex de participació traduït en xifres absolutes significa la no menyspreable xifra de 179.110 vots, la qual equival pràcticament al total de vots assolits per ERC en aquesta circumscripció (183.538) i amb els quals ha assolit 2 escons.

Si apliquéssim aquest diferencial respecte de la mitjana de participació de les comunitats de Madrid i València, 8,83 punts, Barcelona comptaria amb 343.814 vots que han sortit del joc electoral. Aquesta xifra és superior a tots els vots obtinguts per ERC i ICV-EUiA junts en aquesta circumscripció l'any 2008 (337.937) i amb els que, d'acord a les dades relatives als resultats de la convocatòria 2008, assolirien 4 escons.

A Barcelona tenim un índex d'abstenció d'un 28,43% que, traduït en xifres absolutes, significa que hi ha 1.106.981 electors orfes absoluts de referents electorals. L'abstenció segueix sent de llarg el segon *partit* d'aquesta circumscripció, representant més del 85% (85,4%) de tots els vots assolits pel PSC-PSOE i més del doble dels assolits per CiU (544.151).

DESAFECCIÓ SISTÈMICA

L'evolució del vot en blanc i del vot nul també està en sintonia amb aquesta mateixa tendència de fon envers l'erosió del suport electoral dels actuals partits institucionals.

Magnituds i tendències del vot en blanc

En l'anàlisi de l'evolució del vot en blanc també hi computarem els vots assolits pels dos partits que, com hem indicat anteriorment, tenen com a únic punt programàtic la reivindicació del vot en blanc computable.

1- El vot en blanc pur passa de representar un 0,92% el 2004 al 1,53% el 2008 (tan sols 0,01 punts inferior a la mitjana de Catalunya). Aquest increment en el percentatge d'abstenció es tradueix en un increment absolut de 14.642 vots, que ponderats en realitat serien 15.073. En xifres absolutes, l'any 2008 el vot en blanc pur assoleix la xifra total de 42.621 vots.

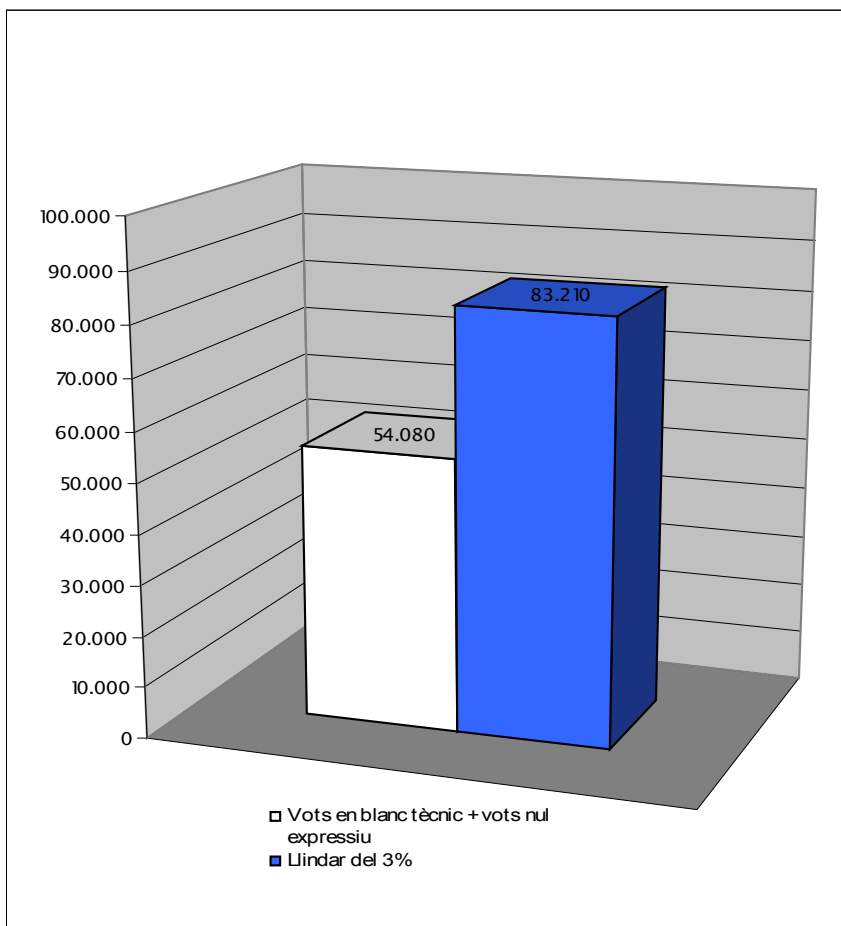
2- El vot conjunt als dos partits pro-vot en blanc computable passa de representar un 0,15% l'any 2004 a un 0,23% l'any 2008. Aquests percentatges són idèntics als assolits al conjunt de Catalunya. L'increment absolut en nombre de vots és de 2.006 vots, que ponderats serien 2.193. El nombre de vots absoluts d'aquest bloc l'any 2008 és de 6.504 vots.

Tècnicament, el conjunt real del vot en blanc experimenta un increment en xifres absolutes de 16.648 vots, que, ponderats, serien 18.079, assolint un nombre total de 49.125 vots (1,76% dels vots emesos).

Vot nul: Passa d'un 0,28% l'any 2004 (lleugerament inferior a la mitjana de Catalunya, que va ésser d'un 0,32%) al 0,47% el 2008 (també lleugerament inferior a la mitjana, que ha estat d'un 0,54%). En total, l'any 2008 el vot nul assoleix la xifra absoluta de 13.050 paperetes anul·lades, amb un increment absolut ponderat de 4.957 vots nuls expressius.

Ponderació política del vot blanc / nul expressiu: La seva suma¹² és de 54.080 vots. D'acord amb les dades reflectides en els resultats del 2008, el llindar del 3% necessari per assolir escó en aquesta circumscripció se situa en 83.210 vots. Conclusió: només mancarien 29.128 perquè el vot en blanc assolís escó. Això només depèn de la legislació vigent i del seny i l'enginy que pugui desplegar la població.

12 Com ja hem indicat amb anterioritat, el vot nul expressiu l'equiparem a un vot en blanc especialment indignat.

TENDÈNCIA ANTISISTÈMICA BEL·LIGERANT (TAB)

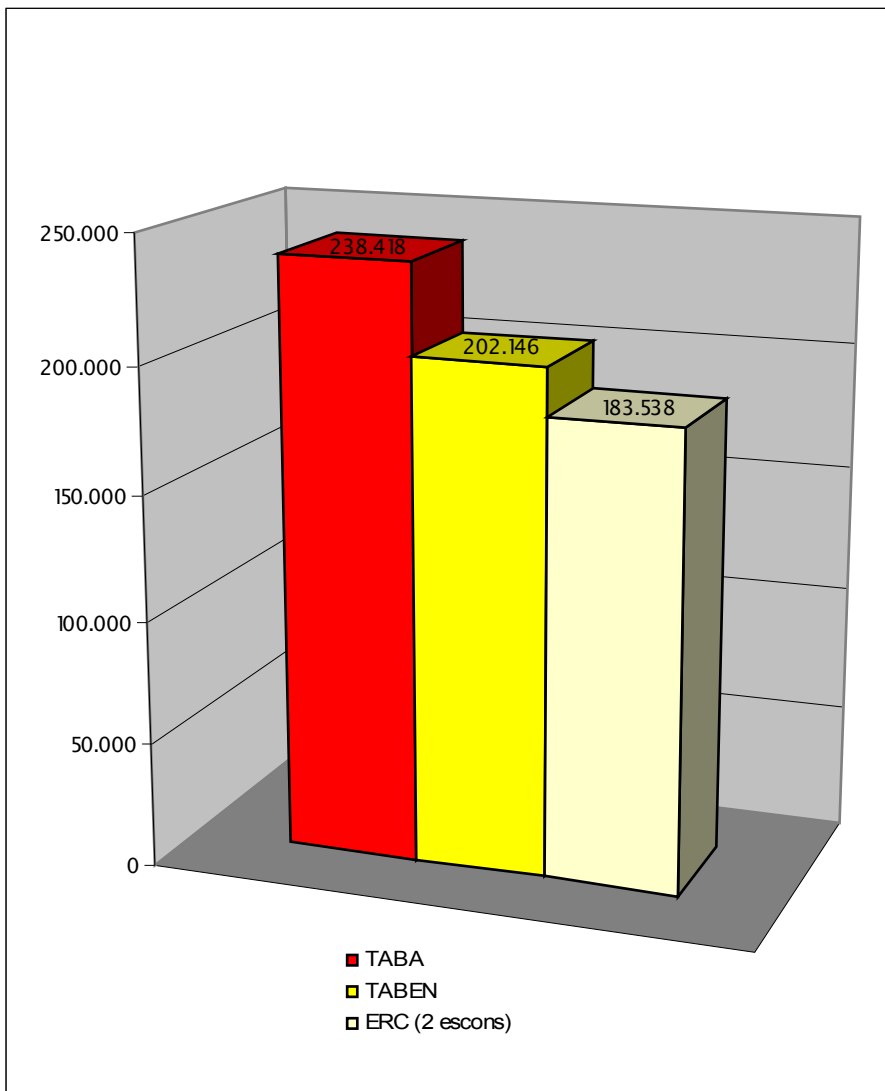
El vot TABA de les eleccions 2004-2008 a la circumscripció de Barcelona està xifrat en un total de 233.192 vots que, ponderats al cens del 2004, en realitat serien 238.418. Per tal de ponderar-ne la rellevància política, assenyalem que, per exemple, representen el 127% del total de vots assolits per ERC (183.538) i, pel que fa a escons (d'acord amb els resultats del 2008), equivaldrien a 3 escons a la circumscripció de Barcelona. La taxa TABA és de 5,99 punts (-0,08 punts respecte de la mitjana de Catalunya, que és de 6,17 punts). O amb d'altres paraules: l'evolució del joc polític dels darrers 4 anys a Barcelona ha expulsat de l'opció partidària pràcticament el 6% del seu cens electoral.

El vot TABEN d'aquestes eleccions se situa en 202.146 i la taxa TABEN és de 5,19 punts, 0,21 punts per dessota de la mitjana de Catalunya (5,4).

Curiosament, els 3 escons que hem ponderat al TABA són els escons *fantasma* que van a parar al bloc bipolar: 2 al PSC-PSOE i 1 al PP, i que perden ERC (2) i ICV-EUiA (1). Ara bé, com que el PP és qui ha estat relativament més afavorit, podríem afirmar que, en el cas de la circumscripció de Barcelona, el vot TAB¹³ des d'un punt de vista objectiu essencialment ha votat PP, que és qui obté aquest diputat amb una pèrdua ponderada de 59 vots. Mentre que el PSC-PSOE ha hagut de pagar per cadascun dels seus 2 escons de més el preu unitari de 32.951 dels seus vots ponderats d'increment¹⁴.

13 En relació inversa al rebuig encara més radical envers el conglomerat PSC-PSOE/PP atribuïble al gros del bloc social representat pel vot TAB.

14 Tot i que li han sortit un 59,3% més *barats* respecte a la mitjana global dels seus 16 escons: 80.996 vots/escó

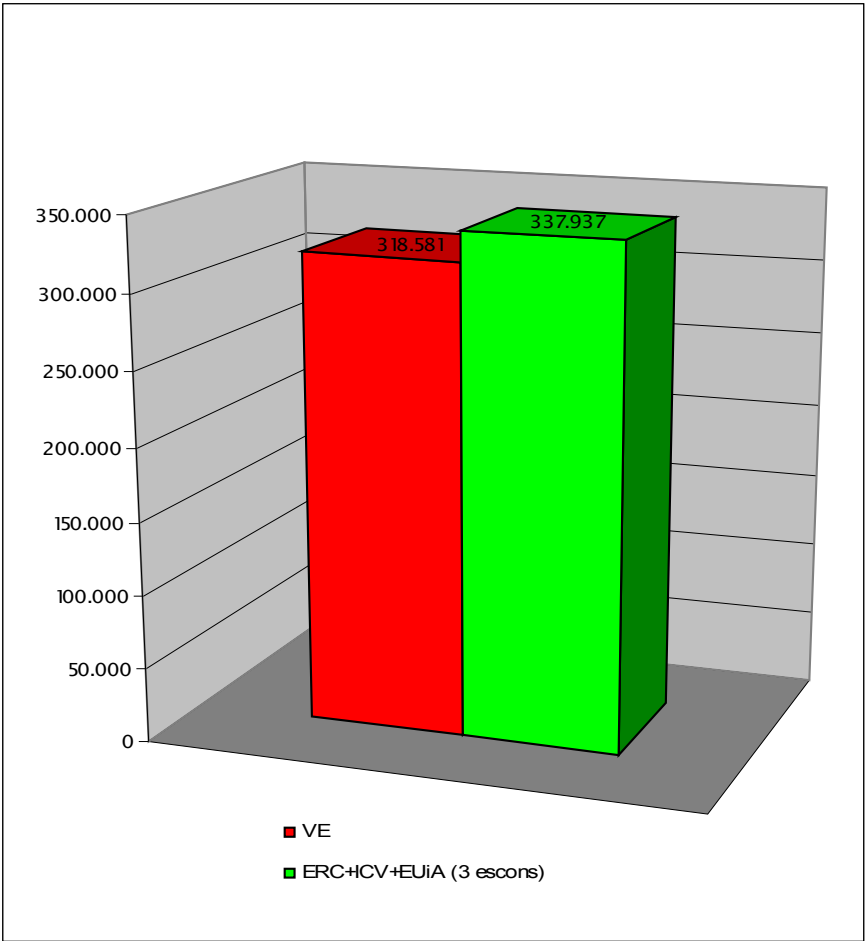
VOT EXPRESSIU (VE)

Partits extraparlamentaris: Passen de representar un 1,25% l'any 2004 (molt lleugerament superior a la mitjana catalana, que fou d'un 1,22%) a representar el 2,88% l'any 2008 (més significativament superior a la mitjana catalana, que ha estat d'un 2,73%). En xifres absolutes, el vot al conglomerat *Altres* assoleix els 80.163 vots, amb un increment net ponderat de 44.213 respecte de la convocatòria anterior.

Total del VE a la circumscripció de Barcelona: 318.581 vots (xifra equivalent al 178,58% dels vots d'ERC¹⁵ . L'increment net del VE és de 246.359 (134,23% dels vots d'ERC i amb els que ha obtingut 2 escons).

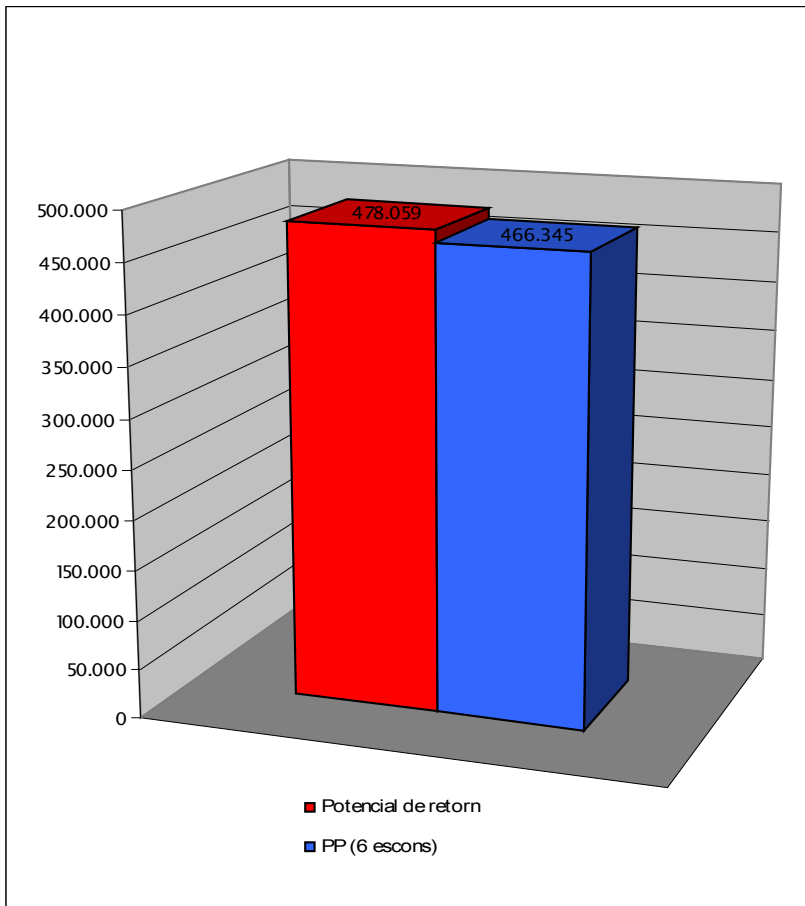
La taxa VE és de 8,18 punts, és a dir, el 8,18% del cens electoral ha caigut fora de la representació parlamentària, equivalent a més del 90% (94,27% per ser precisos) dels vots d'ERC i ICV-EUiA junts (337.937) i que, ponderats respecte dels resultats del 2008, equivaldrien a 4 escons.

¹⁵ 183.538 vots.

POTENCIAL DE RETORN

El diferencial de participació respecte de la mitjana de Madrid i València és de 8,83 punts, la qual cosa situa el Potencial de Retorn a la circumscripció de Barcelona en 478.059. La taxa de Potencial de Retorn és de 12,28 punts. És a dir, el 12,28% del cens electoral de Catalunya potencialment podria retornar a la representació parlamentària. Aquest nombre de vots és manifestament superior als vots assolits pel PP (466.345 i 6 escons).

Conclusions: Si ens endinsem en la lectura de la lletra petita dins el marc obert del conjunt de la ciutadania, emergeix l'evidència que el fet més rellevant és que el resultat de la dinàmica política dels darrers quatre anys ha comportat que el sistema electoral hagi expulsat de la representació parlamentària a la circumscripció de Barcelona un total ponderat de 313.355 electors, substituint-los per una representació inversa (efecte mirall del vot VE). I d'aquests, 246.358 són d'increment net respecte l'any 2004.

PARTITS PARLAMENTARIS

ANÀLISI DE LES FLUCTUACIONS 2008-2004

Els fluxos de variació en els vots els ponderarem en funció de la disminució del cens de votants de 2008 respecte del 2004, que com ja s'ha dit anteriorment representa una pèrdua neta de 113.620 electors que, aplicant-los el percentatge de participació de l'any 2008 (71,57%) significa que la pèrdua conjunta de 81.317 vots (entre nuls, en blanc i el conjunt de totes les candidatures) en realitat no seria tal.

A la circumscripció de Barcelona s'escullen 31 diputats i, per tant, la relació diputat/cens és de 125.603 persones censades amb dret de vot / diputat. Però els vots vàlids emesos redueixen sensiblement aquesta relació, situant-la en una mitjana de 89.472 vots. El decalatge que suposa la llei d'Hont i el fet que els vots en blanc, nuls i a candidatures que no assoleixen representació no comptin, és el que explica l'evidència empírica que tant el PSC-PSOE com el PP assoleixin els seus escons amb unes relacions sensiblement inferiors. Especialment el PP, que és qui, relativament, ha estat més beneficiat donades les proporcions relatives entre els partits parlamentaris reflectides en aquesta convocatòria.

1- **PSC-PSOE:** És l'únic partit que guanya vots en termes absoluts: 27.912 vots, que, ponderats, en realitat serien 65.903. Amb aquest increment real, assoleix 1 escó més per cada 32.951 vots d'increment: el PSC-PSOE passa de tenir 14 escons l'any 2004 a tenir-ne 16 l'any 2006¹⁶.

De mitjana, el PSC-PSOE és, després del PP, el partit que ha assolit una millor qualitat de relació vots/escons: 80.996 vots/escó.

2- **CiU:** Perd un nombre absolut de 42.703 vots, que, ponderats, en realitat és sensiblement inferior: 26.748. Tan sols el recolzament marginal del VE aconsegueix neutralitzar els possibles efectes polítics d'aquesta pèrdua i manté confortablement els seus 6 diputats (ha estat a punt d'aconseguir-ne un altre). El manteniment dels seus 6 diputats li ha sortit a un cost relatiu de 90.691 vots/escó, molt a prop de la mitjana si els relacionem amb els vots emesos (89.472 vots/escó).

3- **PP:** Perd un nombre absolut de 19.159 vots, que, ponderats, surt un nombre pràcticament irrellevant: la pèrdua real és de tan sols 59 vots. Així doncs, ens trobem amb la paradoxa que encara que pràcticament manté el mateix nombre de vots que l'any 2004, assoleix 1 escó més a un preu pràcticament zero, gratis: aquest és el regal absolut del VE al PP. Aquest regal és el que explica que hagi estat el partit que ha assolit els seus 6 escons amb la relació més baixa de vots/escó: 77.727 vots/escó¹⁷.

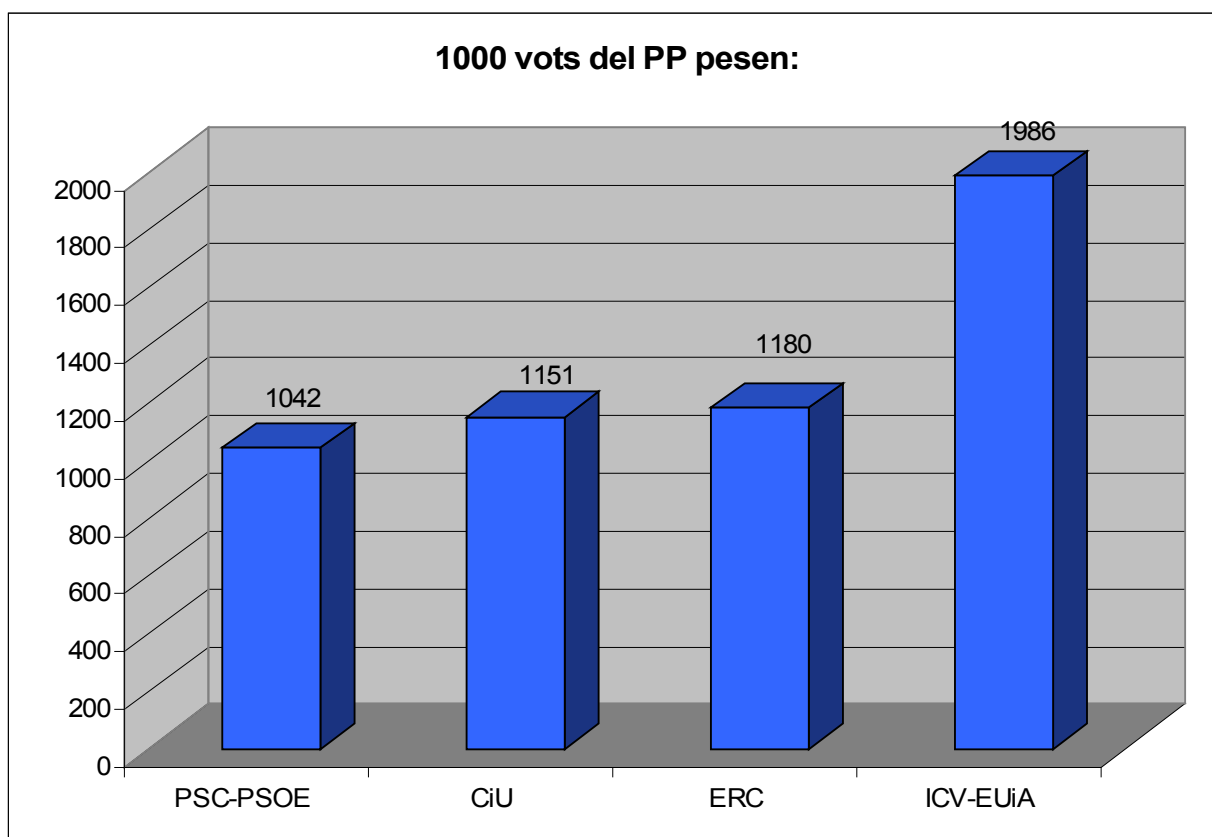
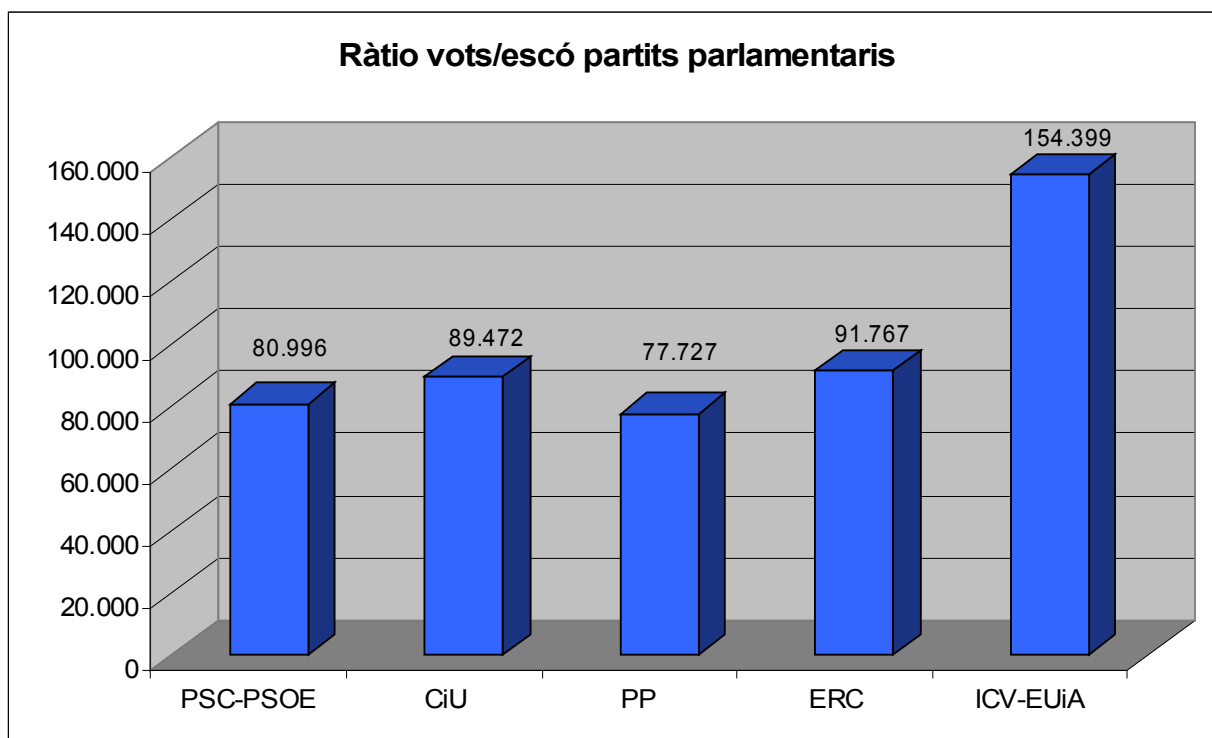
4- **ERC:** Perd en nombre absolut 245.448 vots, que, ponderats, en realitat són 240.065. A efectes pràctics pel que fa al seu impacte polític traduït en pèrdua d'escons, ERC perd un diputat per cada 120.032 vots perduts. Obté els seus dos diputats al preu unitari de 91.767 vots, lleugerament per sobre de la mitjana referida als vots realment emesos (89.472) i 14.040 vots més que la ràtio del PP (77.727 vots/escó).

5- **ICV-EUiA:** Si el PP ha estat el partit relativament més beneficiat pel VE, ICV-EUiA és la seva contrapartida i és el més perjudicat. Perd un nombre absolut de 43.717 vots, que, ponderats, són 39.148, fet que provoca la pèrdua d'un escó. Per assolir el seu únic escó, ICV- EUiA ha necessitat

16 *Aquest fenomen tan sols és explicable pel sobrercolzament del VE, que és qui hi ha posat la resta*

17 11.745 vots menys respecte de la mitjana vinculada als vots emesos. I si la referim al cens, el decalatge és molt superior: 47.876 vots menys/escó

154.399 vots, pràcticament el doble dels que ha necessitat el PP per assolir cadascun dels seus. És a dir: el pes i la rellevància política de cada vot del PP ha valgut el doble que cada vot a ICV-EUiA.

ANÀLISI DELS FLUXOS 2008-2004 ENTRE CANDIDATURES

1- L'únic partit parlamentari que guanya vots és el PSC-PSOE: 65.903

2- La suma de totes les pèrdues de la resta de partits parlamentaris és de 306.060.

3- El conglomerat parlamentari experimenta una pèrdua neta de 240.157 vots. La conclusió més òbvia és que el 78,46% del total brut de les pèrdues surt del sistema de representació parlamentària; amb d'altres paraules, representen l'increment net del VE*.

Per ponderar el seu pes polític específic, prudencialment els aplicarem la relació de vots vàlids per escó d'ERC (segon partit més penalitzat): els correspondrien 3 escons, nombre idèntic a la variació que hi ha hagut en aquesta circumscripció respecte de l'any 2004: el PSC-PSOE en guanya 2 i el PP 1, mentre que ERC en perd 2 i ICV-EUiA 1. Així doncs, el gros del VE d'esquerreres o independentista ha votat un partit virtual que ha desaparegut entregant dos escons al PSC-PSOE i un al PP (i una propina de vots relatius a CiU). Si hi afegíssim el vot VORE, els efectes totals resultants no fan més que validar les hipòtesis del nostre marc conceptual d'anàlisi del sistema parlamentari.

4- El conglomerat *Altres* (subconjunt del VE) incrementa el seu nombre en 44.213. Això vol dir que del total brut de les pèrdues del subsistema partidari, 195.944 configuren el TABEN (el 81,6% de l'opció VE).

* La suma real de vots a candidatures en blanc i nul de l'any 2004 és de 3.044.390, i la que figura en l'informe oficial del Ministeri és de 3.052.310, és a dir, hi ha un decalatge de 7.920 vots i, per tant, podem suposar que haurien correspost a partits que no s'han presentat a les eleccions del 2008. Una altra possible raó seria atribuir-los als vots per correu que encara resten per computar. Aquesta pot ser una de les explicacions perquè les xifres que es desprenen de sumar els increments de vot nul, en blanc i d'abstenció o TABEN (202.146) tinguin un decalatge de 6.152 respecte a l'anàlisi de fluxos (195.994) i un decalatge dels agregats que defineixen el VE net (246.359) de 6.202 respecte a l'anàlisi de fluxos (240.157). Amb tot, assumint possibles errors marginals de càlcul, el percentatge d'error resultant seria assumible: 2,52% respecte al càlcul agregat de l'increment net del VE i 3% respecte al càlcul agregat del TABEN.

APÈNDIX

GIRONA: El seu índex de participació (69,44%) és 1,75 punts inferior respecte de la mitjana de Catalunya (71,19%). Comparat amb l'índex de participació de l'any 2004, l'increment de l'abstenció ha estat significativament superior a la mitjana de Catalunya: 6,59 punts, 1,82 punts més que la mitjana (4,77 punts). Pel que fa a la resta de les tendències rellevants analitzades amb detall en la circumscripció de Barcelona, s'accentuen encara més.

Pel que fa a l'impacta polític del VE a Girona, s'ha traduït en la pèrdua d'1 escó d'ERC que ha anat al PSC-PSOE. El sector essencialment independentista o d'esquerres del VE, aquí ha *votat* al PSOE.

LLEIDA: El seu índex de participació (70,32%) és 0,87 punts inferior respecte de la mitjana de Catalunya (71,19%). Comparat amb l'índex de participació de l'any 2004, l'increment de l'abstenció ha estat de 4,67 punts, lleugerament inferior a la mitjana catalana (0,1 punts menys). Pel que fa a la resta de tendències rellevants, globalment es confirmen.

Pel que fa a l'impacta polític del VE a Lleida, s'ha traduït en el fet que el PP, tot i tenir una pèrdua ponderada de 751 vots, ha guanyat 1 escó en detriment d'ERC. El sector essencialment independentista o d'esquerres del VE, aquí ha *votat* al PP.

TARRAGONA: El seu índex de participació (70,51%) és 0,68 punts inferior respecte de la mitjana de Catalunya. Comparat amb l'índex de participació de l'any 2004, l'increment de l'abstenció ha estat de 4,37 punts, 0,4 punts inferior a la mitjana catalana. La resta de tendències, amb matisos molt lleus, es confirmen.

Pel que fa a l'impacta polític de VE, s'ha traduït en el fet que el PSC-PSOE, amb un increment ponderat net de tan sols 25.521 vots (el preu de l'escó referit al conjunt de la participació electoral en aquesta circumscripció està xifrat en 62.857 vots/escó), assoleix un escó més en detriment d'ERC, que perd el seu per la pèrdua ponderada de 42.283 vots. El sector essencialment independentista o d'esquerres del VE, aquí ha *votat* al PSOE.

Francesc Mestres Pintó

Salou, 22 de març 2008